

Ob življenjskem jubileju prof. Slave Rakovčeve

Ce smo se zadnji čas začeli v »Geografskem vestniku« spominjati življenjskih jubilejev tudi tistih naših geografov, ki se niso utegnili uvrstiti med »vrhunske«, pač pa so na srednji šoli in to navadno na podeželju s svojo nadpoprečno dejavnostjo prispevali manj vidne, a dragocene kamne v zgradbo naše geografije, ne smemo prezreti šestdesetletnice prof. Slave Rakovec, čeprav je jubilanтка izrazila željo, da bi šli mimo nje. Rojena v Gorici leta 1912, se je kot članica begunske družine izobraževala na Vrhniki in v Ljubljani, kjer je leta 1936 diplomirala iz študijske skupine geografija — geologija s petrografijo — fizika in meteorologija. Nekaj let je službovala na srednješolskih zavodih v Ljubljani, od leta 1945 pa stalno v Trzinu. Dovolj jo vsi poznamo po prizadevnih pedagoških in organizacijskih dejavnosti (dolgo je vodila kranjsko podružnico Geografskega društva Slovenije), poznamo jo kot organizatorko ekskurzij in potovanj, toda spomniti se velja predvsem, da smo jo stalno srečavali na vseh slovenskih in jugoslovanskih geografskih zborovanjih in da se je izkazala tudi z nekaj solidnimi samostojnimi razpravami. Med njimi še vedno dobro služi študija o »Slovenskih izseljencih«, objavljena v »Geografskem vestniku« 1950, solidni pa sta tudi razpravi o geomorfološkem razvoju Krške kotline (Geografski vestnik 1951) in geografska monografija mesta Trzin (Geografski zbornik SAZU II, 1954). Jubilančki želimo še mnogo let trdnega zdravja in še nadaljnega uspešnega spoznavanja domovine in sveta.

Svetozar Ilešič

Vilku Finžgarju v slovo

Komaj dobri dve leti je minilo, ko smo se v »Geografskem obzorniku« (XVII/1970, št. 3—4) spomnili Finžgarjeve šestdesetletnice, in že mu pišemo nekrolog. Od rojstva zaznamovano srce mu je omagalo 11. avgusta 1972. Ko smo jubilanču ob šestdesetletnici iz srca čestitali in mu zaželeli še vrsto zadovoljnih in predvsem z delom izpolnjenih let, ki si jih je tudi sam najbolj želel, si nismo mislili, da nas bo tako kmalu zapustil, čeprav smo vedeli, da ga muči bolezen; ta ga je tudi prisilila, da je po 40 letih službe konec leta 1970 stopil v zaslužni pokoj. Tudi ko je letos junija že močno utrujen doma prevzemal visoko odlikovanje, red dela z zlatim vencem, nismo pričakovali, da ga bomo že čez dva meseca spremljali na zadnji poti.

Rodil se je v Bjelovaru 27. II. 1910. leta, kjer je živel devet let, vse nadaljnje življenje pa mu je potekalo v Ljubljani. Odločil se je za tehniški

poklic in leta 1950 diplomiral na strojnem oddelku Tehniške srednje šole v Ljubljani. Po nekajmesečni praksi v strojništvu je krenil na drugo pot. Na Geografskem inštitutu univerze v Ljubljani je bilo namreč prav takrat po tragični smrti Wolfa Luckmana prazno mesto kartografa, na katero se je prijavil tudi Finžgar. Po dve-in polletnem volonterstvu je mesto dobil in mu ostal zvest do leta 1954, ko je v dogovoru s prof. Melikom prešel na novo ustanovljeni Kartografski zavod pri Inštitutu za geografijo SAZU, kjer je ostal do upokojitve.

Postal je odličen kartograf. Imel je vse odlike, ki jih kartografsko delo zahteva: marljivost, natančnost, široko vsesplošno razgledanost in ne nazadnje tehnično izobrazbo, ki je kartografu še kako dobrodošla. Nenehno se je izpopolnjeval s študijem vse dostopne svetovne kartografske literature in nove izsledke v okviru možnosti vnašal v svoje delo. Geografski čut, ki ga je z besedami težko opisati, je imel dobro razvit. Vedel je, kaj geografija od kartografije pričakuje in zahteva. Bil je vedno poln idej in izredno delaven. Najhuje v zadnjih mesecih bolezní mu je bilo prav to, da ni mogel delati, nedelavnost je bila hujša od bolečin in pojemanja življenjskih moči. Finžgarjevo kartografsko sposobnost in hitro dojemljivost za avtorjeve želje najboljše ilustrira dejstvo, da mu je bilo dovolj samo nakazati željo v zvezi s kartografsko upodobitvijo in že je prišel na dan z idejami in konkretnimi predlogi za njihovo uresničitev. Finžgar ni imel formalne izobrazbe, a mislim, da ga vseeno lahko štejemo za geografa-kartografa.

Finžgarjev kartografski opus je zelo obsežen. Zajema okrog 1250 kartografskih izdelkov, od tega šest samostojnih kart (Slovenska krajina v merilu 1:150.000; Prekmurje 1:150.000; dve izdaji šolske karte Jugoslavije 1:2.000.000; avtokarta Jugoslavije; pregledni atlas kontinentov), relief Slo-

venije v merilu 1:100.000, okrog 750 različnih kart med tekstom in v prilogah h geografskim in nekaterim drugim sorodnim razpravam ter številne diagrame, profile in razne skice. Tudi obilica kartografskega gradiva h geografskim elaboratom za Sklad Borisa Kidriča za temo »Kvartarni sedimenti in njihova izraba na Slovenskem« je njegovo delo, ali vsaj opravljeno pod njegovim vodstvom. Skoraj vsi kartografski izdelki v številnih Melikovih knjigah o Sloveniji so Finžgarjevo delo, enako v prvih devetih zvezkih »Geografskega zbornika« in v »Geografskem vestniku« od zvezka 8. do 27., pa v prvih desetih knjigah zbirke »Dela«, ki jih izdaja SAZU. Tudi za obsežno razpravo Ivana Rakovca »Geološka zgodovina ljubljanskih tal« v knjigi »Zgodovina Ljubljane« je vse kartograme in profile izdelal Finžgar, izpod njegovega risarskega peresa je tudi večina kartogramov v prvi knjigi »Gospodarska in družbena zgodovina Slovencev — zgodovina agrarnih panog«, med njimi najpomembnejša večbarvna karta Milka Kosa »Agrarna kolonizacija slovenske zemlje«, izdelal pa je tudi karte dnevne migracije delovne sile v Sloveniji po podatkih iz leta 1961. Mnogoteri Finžgarjevi kartogrami in diagrami niso rezultat ustaljenih kartografskih metod, ampak so izdelani po njegovi izvirni zamisli, zato bi zaslužili status avtorstva. Iz obdobja službovanja na Univerzi izhajajo njegovi številni kartografski pripomočki za geografska predavanja, ki še danes koristno služijo predavateljem geografije. Kot kartograf-strojinik se je uveljavil tudi v novatorstvu, ko je sestavil pantografoskop, to je optični aparat za spreminjanje merila kart.

Finžgarjev delokrog v okviru geografije pa je segal tudi izven ozke kartografije. Na prvem mestu naj bo omenjena fotografija, tako terenska kot reprodukcijska. Bil je izvrsten fotograf, ki je svoje bogate izkušnje prenašal tudi na nas laike. S fotografskim aparatom je prekriznil podolgem in počez Slovenijo in tudi znaten del Jugoslavije, na geografskih ekskurzijah pred zadnjo vojno pa tudi Bolgarijo in Turčijo. V objektiv je lovil predvsem geografske motive. Njegova fotografska zbirka je zelo obsežna in bogata. V zadnjih letih se je ukvarjal tudi z barvno geografsko fotografijo. Posebej naj bo omenjena sistematično zbrana fotografska zbirka o Ljubljani, ki ima tudi historično vrednost. Njegove fotografije so natisnjene v številnih knjigah in revijah. Ni slučaj, da je v Inštitutu za geografijo SAZU vodil in urejal foto- in diateko Slovenije.

Velike zasluge ima Finžgar pri razvoju slovenske kartografske reproduktivne fotografije. Ledino je začel orati sam že pred vojno in po njej, kasneje pa je v geofotolaboratoriju SAZU vzgojil dober naraščaj, ki danes uspešno nadaljuje njegovo delo. Kartografski zavod in fotolaboratorij pri Inštitutu za geografijo SAZU, je vodil od ustanovitve naprej.

V zadnjih letih se je Finžgar udeleževal tudi v publicistiki. V »Geografskem obzorniku« je objavil več poljudnoznanstvenih člankov, od leta 1956 dalje pa se je redno oglašal tudi v našem glasilu s prikazi in ocenami novih geografskih kart in tujih knjig s področja kartografije. Uspešno in vsestransko delo na strokovnem polju mu je bilo na SAZU osnova za pridobitev naziva strokovnega sodelavca, čeprav ni imel predpisane fakultetne izobrazbe.

Prezgodnja smrt mu je pretrgala delo pri kontroli in dopolnitvah krajevnih imen v SRS na jugoslovanski topografski karti 1:50.000, ki ga je uspešno opravljal že nekaj let; letos je uspelo za to delo dobiti finančno podporo Sklada Borisa Kidriča. Prepotrebno delo, ki je leta čakalo na realizacijo, bi služilo raznim strokam in tudi javnim in upravnim službam. Upal je, da ga bo v pokoju lahko mirno dokončal.

S Finžgarjem je slovenska geografska kartografija izgubila sposobnega, plodovitega in resnega delavca, katerega široka strokovna razgledanost bi ga — po besedah pokojnega prof. Melika — zadržalo pripeljala v vrste honorarnih univerzitetnih predavateljev za kartografijo, če mu ne bi bila že od mladega v oviro težka naglušnost, ki je v zadnjem desetletju življenja prešla v popolno gluhotu. Slovenski geografi, še posebej njegovi dolgoletni najbližji sodelavci in kolegi, ga bomo ohranili v najlepšem spominu kot vzornega strokovnjaka in tudi kot odkritega, pristrčnega, iskrenega in poštenega človeka, osebno pa tudi kot dobrega prijatelja.

Drago Meze